

Sinds 2002 is de comparitie na antwoord een nagenoeg vast onderdeel van de civiele procedure. **Janneke van der Linden** onderzoekt of de wettelijke doelen van de comparitie worden bereikt en of partijen de comparitie als rechtvaardig ervaren. ‘Partijen en advocaten willen meer informatie.’ Vicepresident Hans den Tonkelaar geeft weerwoord.

Over doorhameren op een

.....
Michel Knapen
Journalist
.....

Met de wijziging van het burgerlijk procesrecht in 2002 heeft de comparitie na antwoord binnen de civiele procedure een centrale plaats gekregen. Zo’n comparitie komt steeds vaker voor. In 2002 gelastte de rechter in 60% van de gevallen een comparitie, een jaar later lag dat percentage (bij meer dan de helft van de rechtbanken) op 71. Bij de Rechtbanken Utrecht en ’s-Hertogenbosch wordt in 95% van de zaken een comparitie gelast.

Maar hoe moet de rechter een comparitie aanpakken? Hoeveel informatie over de zitting moet hij aan procesdeelnemers geven? Hoeveel ruimte moet de rechter hen geven om hun verhaal te doen? Hoe geeft de rechter een voorlopig oordeel en hoe ver gaat hij daarin? Hoeveel tijd moet een rechter besteden aan het verkrijgen van inlichtingen en aan het beproeven van een schikking? Hierover is weinig literatuur voorhanden en er zijn weinig *best practices* ontwikkeld en getoetst. Wel is bekend dat rechters de comparitie niet overal eenduidig aanpakken.

In haar onderzoek *Zitten, luisteren en schikken* gaat Janneke van der Linden na of de wettelijke doelen van de comparitie worden bereikt en of partijen de comparitie rechtvaardig vinden. Zij bestudeerde 75 comparities bij de Rechtbank Utrecht en 75 bij de Rechtbank ’s-Hertogenbosch. Van der Linden is als onderzoeker verbonden aan de Universiteit van Tilburg, waar zij werkt aan een proefschrift over de comparitie na antwoord.

Uit het onderzoek komt naar voren dat partijen en advocaten voorafgaande aan een comparitie positief zijn over het vinden van een oplossing met de andere partij. Maar zij denken ook – ten onrechte – dat de wederpartij minder dan henzelf bereid is een oplossing te vinden. ‘Begrijpelijk’, zegt Van der Linden. ‘Aan de comparitie is immers al een traject vooraf gegaan en toen kwam men er niet uit. Overigens: de bereidheid om een oplossing te vinden betekent nog niet dat partijen bereid zijn water bij de wijn te doen.’ De verwachtingen van partijen, advocaten en rechters over de totstandkoming van een schikking zijn vrij negatief.

Dwangschikking

De wetgever had met de comparitie drie doelen voor ogen: het beproeven van een schikking, het verkrijgen van

inlichtingen en – een doel dat niet in de wet staat – overleg met partijen over het vervolg van de procedure. Die doelen worden volgens partijen redelijk bereikt, ontdekte Van der Linden. Toch heeft zij kritiek op de manier waarop veel schikkingen worden bereikt: bij de helft van de schikkingen in ’s-Hertogenbosch en bij een derde van de schikkingen in Utrecht wordt de schikking door minstens één van de aanwezigen als een dwangschikking ervaren. Van der Linden: ‘Partijen zeiden bijvoorbeeld “de rechter bleef doorhameren op de schikking” en “door het voorlopig oordeel van de rechter werd ik moedeloos”.’ De wijze waarop rechters het beproeven van een schikking aanpakken, kan beter, vindt de onderzoeker.

Wat ook opvalt, is dat rechters in nog geen 3% van de comparities aan partijen vragen wat voor hen de voordelen van een schikking zijn en deze voordelen in 35% van de comparities zelf al voor partijen invullen. Van der Linden: ‘Een risico daarvan is dat de rechter partijen voorhoudt dat een schikking verdere kosten bespaart, terwijl partijen een rechtsbijstandverzekering hebben. De rechter zou meer kunnen aansluiten op de beleving van partijen.’

Vicepresident van de Rechtbank Arnhem Hans den Tonkelaar herkent zich niet in dat beeld. ‘Ik probeer altijd te

.....
 ‘Rechters vullen te vaak
 voor partijen in wat voor
 hen de voordelen van een
 schikking zijn’
 .....

schikking

voorkomen dat mensen een schikking als een dwangbeschikking ervaren. Je moet goed luisteren naar wat partijen vertellen, soms spelen er andere factoren dan je in eerste instantie vermoedde. Mensen zijn soms boos omdat de wederpartij een brief niet heeft beantwoord of omdat deze tijdens een telefoongesprek plotseling neerlegde. Als je dat hebt weten te achterhalen, dan ontstaat er bij partijen ruimte die verder gaat dan alleen de zaak willen winnen.’ De handleiding *Regie na de Conclusie van Antwoord* wordt op het ogenblik herzien, zegt Den Tonkelaar. ‘Er worden meer “bejegeningstips” in opgenomen.’

Rechtvaardigheid

Van der Linden ontdekte ook dat partijen een comparitie behoorlijk rechtvaardig vinden, maar ook hier zijn kanttekeningen te plaatsen. Advocaten ervaren de ‘procedurele rechtvaardigheid’ hoger dan partijen. ‘Burgers vinden dus meer dan advocaten dat zij niet altijd goed

hun verhaal kunnen doen. De zogenoemde informatieve rechtvaardigheid wordt door advocaten én partijen het laagst gewaardeerd. Van de advocaten wil 40% voorafgaande aan de zitting horen waarover de comparitierechter het precies wil gaan hebben. Dan kunnen zij zich beter voorbereiden. Volgens partijen en advocaten moet de rechtbank ook goed uitleggen wat de doelen van de comparitie zijn.’

Volgens de onderzoeker hebben partijen niet altijd een goed beeld van de comparitie. ‘Ze zijn bijvoorbeeld verbaasd wanneer de rechter hen de gang opstuurt om over een oplossing te praten, dat hadden ze niet verwacht. De term “beproeven van een schikking” is te vaag, partijen weten niet altijd wat ermee wordt bedoeld. Mogelijk verwachten partijen – ten onrechte – dat zij op de comparitie een vonnis krijgen.’

Den Tonkelaar, tevens bijzonder hoogleraar Rechtspraak aan de Radboud

Universiteit Nijmegen, heeft ook ervaren dat advocaten graag een inhoudelijke agenda hebben voorafgaande aan de zitting. Maar rechters zijn huiverig om dat te geven, weet hij. ‘Veel comparities gaan niet door omdat er al geschikt is. Wil je, voor het geval dát, zo’n agenda geven, dan ga je je nodeloos grondig voorbereiden. Daarnaast kan zo’n agenda zowel de rechter als de advocaat te strak in een stramen vastleggen en dan gaat de souplesse eruit. Als je in een brief die je vooraf verstuurt, vastlegt wat er precies op de zitting wordt besproken, dan wordt de comparitie een zaak van de rechter terwijl het een zaak van de partijen moet zijn.’

J. van der Linden, *Zitten, luisteren en schikken. Rechtvaardigheid en doelbereik bij de comparitie na antwoord*, Raad voor de rechtspraak 2008. Het rapport kan via de website van de Raad voor de rechtspraak worden gedownload.